Робоча програма дисципліни «Історія української культури»

ОП ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ / ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ | БАКАЛАВР

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

4

Модулі

Змістовних блоки курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Історія української культури

Освітня програма: Фізична терапія, ерготерапія / Фізична реабілітація

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки

Призначення дисципліни

Дисципліна «Історія української культури» формує у студентів системне розуміння культурного розвитку українського народу від найдавніших часів до сьогодення. Курс охоплює ключові явища та процеси в галузі мистецтва, архітектури, літератури, освіти, науки та духовності, формує національну свідомість, культурну ідентичність та здатність аналізувати культурні процеси в їх історичному контексті.

Дисципліна є обов'язковою для підготовки бакалаврів за освітніми програмами «Фізична терапія, ерготерапія» та «Фізична реабілітація» і забезпечує формування загальних компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою.

Загальні компетентності

Аналітичне мислення

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання культурологічної інформації: виявлення причинно-наслідкових зв'язків між культурними явищами, порівняння альтернативних інтерпретацій, формування обґрунтованих висновків.

Комунікація

Здатність до усної та письмової комунікації: чітко пояснювати культурні явища та процеси, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати реферати, есе та аналітичні записки з питань культурного спадку.

Самоорганізація

Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, презентацій та культурознавчих досліджень.

Командна робота

Відповідальність, ініціативність та готовність працювати в команді під час групового аналізу культурних кейсів, обговорення дискусійних питань вітчизняної культури та спільного пошуку рішень у практичній діяльності фізичного терапевта.

Студент повинен вміти: аналізувати навчальну та джерельну інформацію з питань культури; виділяти головне та узагальнювати результати; планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.

Фахові компетентності

Розуміння культури України

Розуміння сутності та закономірностей культурного розвитку України, її місця у світовій та європейській цивілізації. Знання ключових культурних явищ, постатей і процесів від найдавніших часів до сьогодення, вміння їх аналізувати в контексті епохи та пов'язувати з практикою реабілітаційної допомоги.

Аналіз джерел та артефактів

Здатність аналізувати культурні пам'ятки, документи та твори мистецтва: виявляти причинно-наслідкові зв'язки, оцінювати культурний контекст, порівнювати різні точки зору на дискусійні питання вітчизняної культурної спадщини.

Культура та суспільство

Знання основних явищ і тенденцій розвитку духовної, матеріальної та художньої культури України. Розуміння зв'язку між культурними традиціями, ментальністю народу та сучасними суспільними і медичними практиками, зокрема у сфері фізичної реабілітації.

Нормативно-правова база

Орієнтування в нормативно-правовій базі у сфері охорони культурної спадщини; використання наукових та інформаційних джерел для формування обґрунтованих висновків і суджень щодо культурної ідентичності в контексті підготовки фахівця з фізичної терапії.

Результати навчання

01

Пояснення культурологічних категорій

Пояснювати сутність ключових понять і явищ: культура, субкультура, культурна спадщина, ментальність, архетип, народна творчість, мистецтво, меценатство, бароко, просвітництво, модернізм, культурна ідентичність.

02

Характеристика культурних епох

Характеризувати основні епохи та культурні процеси в Україні, застосовувати методи порівняльного та хронологічного аналізу, визначати тенденції культурного розвитку та робити обґрунтовані висновки.

03

Аналіз творів та постатей

Аналізувати ключові явища культури та діяльність видатних постатей вітчизняного мистецтва, літератури, науки для виявлення їх значення та впливу на подальший розвиток української культурної ідентичності.

04

Робота з джерелами

Орієнтуватися в науковій та джерельній базі з історії культури України; використовувати наукові та інформаційні ресурси для підготовки обґрунтованих аналітичних матеріалів та у подальшій фаховій діяльності.

МОДУЛЬ 1

Культура давньої та середньовічної України

1 — Тема 1.1

Витоки та первісна культура на теренах України. Трипільська цивілізація та антична спадщина

2 — Тема 1.2

Культура Київської Русі: писемність, освіта, архітектура, мистецтво, прийняття християнства

3 — Тема 1.3

Культура Галицько-Волинської держави. Культурні процеси литовсько-польської доби

4 — Тема 1.4

Культура та освіта в Україні XVI–XVII ст. Братства, острозька школа, Києво-Могилянська академія

МОДУЛЬ 1 · ТЕМА 1.1

Витоки та первісна культура на теренах України

Лекційний матеріал (2 год.)

Лекція 1: Поняття «культура» та «українська культура». Первісна культура на теренах України. Трипільська культура: хронологія, ареал поширення, мистецтво, символіка орнаменту, знакова система. Кіммерійці, скіфи, сармати — культурні феномени кочових народів. Античні міста-колонії: Ольвія, Херсонес, Пантікапей — осередки культури на берегах Чорного моря.

Вплив на культурну ідентичність: архетипи орнаменту, символіки та культурних кодів, що зберігаються в народному мистецтві до сьогодні. Зв'язок давньої культурної спадщини з формуванням ментальності українського народу.

Ключові питання лекції

- Поняття «культура» та «цивілізація», їх співвідношення
- Трипільська культура: мистецтво, орнамент, символіка
- Кочові народи та їх культурні здобутки
- Антична колонізація та культурний обмін
- Вплив давніх культур на формування українського народного мистецтва

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз символіки Трипільської кераміки: виявлення орнаментальних мотивів, їх зв'язок із народним мистецтвом України. Складання порівняльної таблиці.

Завдання 2. Кейс: «Давні культурні коди та їх присутність у сучасному українському мистецтві й народних традиціях». Групова дискусія.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання підручника: Попович М. В. «Нарис історії культури України» (2022) — розділ «Витоки»
- Підготовка реферату: «Трипільська культура: мистецтво, символіка та вплив на українську традицію»
- Складання схеми «Культури на теренах України від найдавніших часів до IX ст.»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати давні культури на теренах України, пояснювати їх значення для формування культурної ідентичності народу.

МОДУЛЬ 1 · ТЕМА 1.2

Культура Київської Русі

1

Писемність і освіта

Кирило та Мефодій. Поширення писемності. Літописання: «Повість минулих літ». Школи та бібліотеки.

2

Прийняття Christianity

988 р. — хрещення Русі. Формування православної культурної традиції. Вплив на мистецтво, архітектуру, музику.

3

Архітектура та мистецтво

Собор Святої Софії, Золоті ворота. Іконопис, мозаїки, фрески. Декоративно-ужиткове мистецтво.

4

Культурна спадщина

«Слово о полку Ігоревім». Культурний вплив на наступні покоління. Спадкоємність традицій.

Лекційний матеріал (2 год.)

Культура Київської Русі як синтез слов'янської та візантійської традицій. Прийняття християнства 988 р. та його вплив на культурний розвиток. Архітектура: Софійський собор, Успенський собор, Золоті ворота. Іконопис, мозаїки, фрески Михайлівського монастиря. Писемність та освіта: школи, бібліотека Ярослава Мудрого. Літературні пам'ятки: «Повість минулих літ», «Слово о полку Ігоревім», «Повчання дітям» Мономаха. Музична та декоративно-ужиткова культура.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз архітектурних пам'яток Київської Русі (фотоматеріали, схеми); порівняльний аналіз іконопису та мозаїк; дискусія «Культура Київської Русі як основа української культурної ідентичності».

СРС: Опрацювання: Попович М. В. «Нарис історії культури України» (2022) — розділ «Культура Київської Русі»; підготовка аналітичної записки про значення прийняття християнства для розвитку культури.

МОДУЛЬ 1 · ТЕМИ 1.3–1.4

Культура Галицько-Волинської держави та литовсько-польської доби

Тема 1.3 — Культура Галицько-Волинської держави (Лекція 3, 2 год.)

Галицько-Волинська держава як спадкоємець культурних традицій Київської Русі. Розвиток архітектури, літописання, ювелірного мистецтва. Культурна взаємодія із Заходом та Візантією. Галицько-Волинський літопис як пам'ятка культури. Занепад держави та збереження культурних традицій.

Практика (2 год.): Аналіз Галицько-Волинського літопису як культурної пам'ятки; кейс «Архітектурна спадщина Галицько-Волинської держави: збереження та вивчення».

СРС (7 год.): Опрацювання: Попович М. В. «Нарис історії культури України» (2022); підготовка реферату «Галицько-Волинська культура в контексті середньовічної Європи».

Тема 1.4 — Культура литовсько-польської доби (Лекція 4, 2 год.)

Особливості культурного розвитку в умовах перебування українських земель у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. Ренесансні впливи. Православні братства як осередки культури та освіти. Острозька академія (1576): перший університет. Острозька Біблія (1581). Полемічна література: Іван Вишенський. Берестейська церковна унія та її культурні наслідки. Виникнення козацького мистецтва.

Практика (2 год.): Аналіз діяльності православних братств; дискусія «Острозька академія — перший університет на землях України»; аналіз полемічної літератури.

СРС (7 год.): Опрацювання: Попович М. В. «Нарис історії культури України» (2022); підготовка порівняльної таблиці «Культурні осередки України XIV–XVI ст.».

МОДУЛЬ 2

Культура козацької доби та Просвітництва (XVII–XVIII ст.)

Тема 2.1

Українське бароко в архітектурі, живописі та літературі. Козацька культура та Києво-Могилянська академія.

Тема 2.2

Козацький літопис та музична культура. Гетьманська культурна політика: Іван Мазепа як меценат.

Тема 2.3

Просвітницька думка в Україні XVIII ст. Григорій Сковорода — філософ і поет. Народна культура та фольклор.

Тема 2.4

Театральна і музична культура козацької доби. Вертеп. Кобзарство. Декоративно-ужиткове мистецтво.

МОДУЛЬ 2 · ТЕМА 2.1

Українське бароко та Києво-Могилянська академія

Лекційний матеріал (2 год.)

Особливості українського бароко як культурного стилю. Архітектурні шедеври: Успенський собор Печерської лаври, Троїцька надбрамна церква, Миколаївська церква (Ніжин). Барокова поезія та шкільна драма. Іконопис козацької доби. Києво-Могилянська академія (1632): значення для освіти та культури. Петро Могила — реформатор церкви та культури. Козацтво як культуротворча сила.

Ключові питання

- Риси українського бароко та його відмінності від загальноєвропейського
- Архітектурна спадщина козацької доби
- Києво-Могилянська академія — перша вища школа України
- Роль козацтва у розвитку мистецтва та культури
- Іконопис як синтез візантійської та барокової традицій

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз архітектурних пам'яток українського бароко: порівняльна характеристика, виявлення стильових особливостей. Робота з ілюстративним матеріалом.

Завдання 2. Кейс: «Києво-Могилянська академія і формування освіченої еліти». Групова дискусія.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Попович М. В. «Нарис історії культури України» (2022) — розділ «Козацька доба»
- Підготовка реферату: «Іконопис козацької доби: стиль, майстри, шедеври»
- Складання хронологічної таблиці «Культурні пам'ятки бароко в Україні»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати українське бароко як мистецький стиль, описувати діяльність Києво-Могилянської академії та оцінювати роль козацтва в культурі.

МОДУЛЬ 2 · ТЕМА 2.2

Гетьманська культурна політика та козацький літопис

1632
Заснування Києво-Могилянської колегії (пізніше — академії). Петро Могила.

1674
«Синопсис» — перший друкований підручник з історії. Поява козацьких літописів.

1687–1709
Гетьман Іван Мазепа — будівництво храмів, меценатство, «мазепинське бароко».

XVIII ст.
Козацькі літописи: Самовидець, Граб'янка, Величко. Фіксація культурної пам'яті.

1750-ті
Григорій Сковорода — засновник вітчизняної філософії, мандрівний поет і мислитель.

Лекційний матеріал (2 год.)

Гетьманська культурна політика XVII–XVIII ст. Іван Мазепа як меценат: будівництво церков і монастирів, підтримка Києво-Могилянської академії. «Мазепинське бароко» як окремий художній феномен. Козацькі літописи Самовидця, Граб'янки, Величка: значення для культурної пам'яті. Формування козацького портретного живопису.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз козацьких літописів як культурних пам'яток; аналіз портретів гетьманів; дискусія «Іван Мазепа — меценат і будівничий культури».

СРС: Опрацювання: Павлова О., Мельничук Т. «Історія української культури» (2022, оновлене вид.) — розділ «Козацька доба»; підготовка аналітичної записки «"Мазепинське бароко": шедеври та культурне значення».

МОДУЛЬ 2 · ТЕМИ 2.3–2.4

Просвітництво, народна культура та виконавське мистецтво

Тема 2.3 — Просвітницька думка та Григорій Сковорода (Лекція 7, 2 год.)

Просвітницькі ідеї в Україні XVIII ст. Григорій Сковорода (1722–1794): філософія «сродної праці», поетична творчість, педагогічні ідеї. Байки та пісні Сковороди. Просвітницька діяльність у Харківському колегіумі. Народна культура: обряди, звичаї, свята (Різдво, Великдень, Івана Купала), їх символіка та зв'язок із народною медициною та оздоровленням.

Практика (2 год.): Аналіз байок та пісень Сковороди; кейс «Народні обряди й оздоровчі практики в системі народної культури»; дискусія.

СРС (7 год.): Підготовка реферату «Григорій Сковорода — філософ, поет, вчитель: актуальність ідей у сучасності».

Тема 2.4 — Театральна та музична культура (Лекція 8, 2 год.)

Вертепна драма та шкільний театр. Дяківська та козацька пісня. Кобзарство: кобзарі, бандуристи, лірники як хранителі народної пам'яті. Церковна музика: Дмитро Бортнянський, Максим Березовський — корифеї хорового мистецтва. Декоративно-ужиткове мистецтво козацької доби: вишивка, кераміка, ткацтво, писанкарство. Зв'язок художньої культури із народними оздоровчими та терапевтичними практиками.

Практика (2 год.): Аналіз зразків декоративно-ужиткового мистецтва козацької доби; прослуховування духовної музики Бортнянського; дискусія «Мистецтво як терапія: народна традиція».

СРС (7 год.): Опрацювання: Попович М. В. «Нарис історії культури України» (2022); підготовка аналітичної записки «Декоративно-ужиткове мистецтво козацької доби: символіка та значення».

МОДУЛЬ 3

Українська культура XIX — початку XX ст.: романтизм, реалізм та модернізм

Тема 3.1

Романтизм в українській культурі XIX ст. Тарас Шевченко — поет, художник, символ нації. «Кобзар».

Тема 3.2

Реалізм в українській літературі, театрі та образотворчому мистецтві. Іван Франко, Леся Українка, Микола Лисенко.

Тема 3.3

Модернізм і «молодомузівці». Художня культура початку XX ст. Авангард та народна традиція.

Тема 3.4

Культурне відродження доби Української революції (1917–1921). УНР і культурна політика. «Розстріляне відродження».

МОДУЛЬ 3 · ТЕМА 3.1

Романтизм в українській культурі. Тарас Шевченко

Лекційний матеріал (2 год.)

Романтизм як культурний напрям. Харківська школа романтиків. Тарас Шевченко (1814–1861): «Кобзар» як програмний твір національної культури; живопис і графіка Шевченка; заслання та його вплив на творчість. Михайло Максимович — засновник народознавства. Пантелеймон Куліш — письменник, перекладач, видавець. Значення романтичного руху для формування національної самосвідомості й культурної ідентичності.

Ключові питання

- Романтизм як реакція на класицизм та просвітництво
- Тарас Шевченко — поет, художник, символ нації
- Роль «Кобзаря» у формуванні національної культури
- Народознавство та збирання фольклору в XIX ст.
- Репресивна політика щодо української культури

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз живописних та поетичних творів Тараса Шевченка: виявлення образів, символів, національних архетипів.

Завдання 2. Кейс: «Тарас Шевченко як символ національної культури — вчора і сьогодні». Групова дискусія.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Грицак Я. «Нарис історії України: формування модерної нації XIX–XX ст.» (2023) — культурний розділ
- Підготовка реферату: «Тарас Шевченко як художник: твори, стиль, значення»
- Аналіз Емського указу 1876 р. та його наслідків для розвитку української культури

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати романтизм як культурний напрям, оцінювати роль Шевченка у формуванні національної культурної ідентичності.

МОДУЛЬ 3 · ТЕМА 3.2

Реалізм: Іван Франко, Леся Українка, Микола Лисенко

Лекційний матеріал (2 год.)

Реалізм в українській культурі другої половини XIX — початку XX ст. Іван Франко — письменник, поет, вчений, громадський діяч; «Каменярі», «Мойсей». Леся Українка — драматург і поетеса нового типу; «Лісова пісня», «Бояриня». Микола Лисенко — засновник класичної національної музики: опери «Наталка Полтавка», «Тарас Бульба». Театр Корифеїв: Кропивницький, Старицький, Саксаганський. Музей мистецтв. Розвиток образотворчого мистецтва: Іллє Рєпін, Миколі Пимоненко.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Порівняльна характеристика творчості Франка, Лесі Українки, Лисенка; аналіз театральних творів «Наталка Полтавка» як культурного феномену; дискусія «Музика Лисенка та національна ідентичність».

СРС: Опрацювання: Грицак Я. «Нарис історії України: формування модерної нації XIX–XX ст.» (2023) — розділ «Культурний рух»; підготовка аналітичної записки «Іван Франко — інтелектуал і культурний діяч»; складання таблиці «Провідні діячі культури України другої половини XIX ст.».

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати реалістичний напрям в українській культурі, аналізувати творчість видатних митців та оцінювати їх вплив на культурний розвиток.

МОДУЛЬ 3 · ТЕМА 3.3

Модернізм та авангард початку XX ст.

«Молода муза» та символізм (1900–ті)

Петро Карманський, Богдан Лепкий. Символізм, імпресіонізм у літературі та живописі. Впливи західноєвропейського модернізму.

Авангард і футуризм (1910–ті)

Олександра Екстер, Казимир Малевич (українське коріння). Бойчукізм. Монументальний живопис. «Мистецтво в маси».

Народна традиція і сучасність

Марія Примаченко, Катерина Білокур — самобутні художниці. Синтез народного мистецтва і модернізму. Феномен народного генія.

Лекційний матеріал (2 год.)

Модернізм в українській культурі початку XX ст. «Молода муза» та символізм у літературі. Авангардний живопис: Олександра Екстер, Давид Бурлюк. Бойчукізм: синтез візантійської традиції та сучасності. Архітектурний конструктивізм. Кінематограф: Олександр Довженко — «Земля», «Арсенал». Театральний новатор Лесь Курбас і «Березіль».

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз творів Олександри Екстер та бойчукістів; перегляд фрагменту фільму Довженка «Земля»; дискусія «Авангард і національна ідентичність: суперечність чи синтез?».

СРС: Опрацювання: Грицак Я. «Нарис історії України: формування модерної нації XIX–XX ст.» (2023); підготовка реферату «Лесь Курбас і театр "Березіль": культурна революція 1920-х рр.».

МОДУЛЬ 3 · ТЕМА 3.4

Культурне відродження 1917–1930-х рр. та «Розстріляне відродження»

Лекційний матеріал (2 год.)

Культурна політика доби Української революції (1917–1921): УНР і розбудова культурних інституцій. Більшовицька «Українізація» (коренізація) 1920-х рр.: розквіт культури. «Розстріляне відродження» — покоління репресованих митців 1930-х рр.: Микола Хвильовий, Михайль Семенко, Микола Зеров, Лесь Курбас, Михайло Бойчук, Марко Вороний. Знищення інтелігенції та його наслідки для культури. Соцреалізм як офіційний стиль.

Ключові питання

- Культурна політика УНР та її здобутки
- «Українізація» 1920-х рр.: досягнення та межі
- «Розстріляне відродження» — масштаби трагедії
- Соцреалізм як інструмент культурного контролю
- Значення репресованої культури для сучасної пам'яті

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз творів письменників «Розстріляного відродження»: Хвильовий, Зеров, Семенко — образи, теми, стиль.

Завдання 2. Кейс: «"Розстріляне відродження" — аналіз доль митців та вплив на культурну пам'ять».

Завдання 3. Дискусія: «Культурна пам'ять про репресованих митців у сучасній Україні».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Грицак Я. «Нарис історії України: формування модерної нації XIX–XX ст.» (2023)
- Підготовка аналітичної записки «"Розстріляне відродження": імена, долі, твори»
- Складання таблиці «Репресовані митці України 1930-х рр.»

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати культурну політику радянського режиму в Україні, характеризувати «Розстріляне відродження» та оцінювати наслідки репресій для культури.

МОДУЛЬ 4

Українська культура другої половини XX — XXI ст.

Тема 4.1

Культура УРСР 1940–1950-х рр. «Відлига» та «шістдесятники» — феномен культурного опору.

Тема 4.2

Культура доби «застою» та дисидентський рух. Самвидав. Кіно, театр, музика 1960–1980-х рр.

Тема 4.3

Культура незалежної України (1991–2013): відродження, пошук ідентичності, постмодернізм, масова культура.

Тема 4.4

Сучасна українська культура (2014 — сьогодення): культура в умовах війни, культурна дипломатія, деколонізація.

МОДУЛЬ 4 · ТЕМА 4.1

«Відлига» та «шістдесятники»

Лекційний матеріал (2 год.)

Культура УРСР у повоєнні роки: ідеологічний контроль, «жданівщина». «Відлига» Хрущова: десталінізація та культурне пожвавлення. «Шістдесятники» — покоління культурного опору: Василь Симоненко, Ліна Костенко, Іван Драч, Микола Вінграновський, Іван Дзюба. Кіно «поетичного» напряму: Сергій Параджанов («Тіні забутих предків»). Живопис «шістдесятників». Значення «відлиги» для відновлення культурних традицій.

Ключові питання

- «Жданівщина» та ідеологічний тиск на культуру
- «Відлига» і відносна свобода творчості
- «Шістдесятники» як культурне явище
- «Тіні забутих предків» Параджанова — шедевр світового кіно
- Роль мистецтва у збереженні культурної ідентичності

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз поезії «шістдесятників» (Симоненко, Костенко): образи, теми, мова як культурний опір.

Завдання 2. Перегляд фрагментів фільму «Тіні забутих предків» та аналіз його культурного значення.

Завдання 3. Складання хронологічної таблиці «Культурні події "відлиги" в Україні».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Касьянов Г. В. «Україна 1991–2021: нариси новітньої історії» (2022) — розділ «Культурне відродження»
- Підготовка реферату «Феномен "шістдесятників": мистецтво як форма культурного опору»
- Аналіз творчості Параджанова та її впливу на світовий кінематограф

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати культуру «відлиги», аналізувати феномен «шістдесятників» та оцінювати значення кіно «поетичного напряму».

МОДУЛЬ 4 · ТЕМА 4.2

Культура доби «застою» та дисидентський рух

Лекційний матеріал (2 год.)

Культурна ситуація в УРСР 1970–1980-х рр. «Застій» та посилення ідеологічного контролю. Репресії проти «шістдесятників»: арешти, заборони. Самвидав як форма поширення вільної культури. Дисидентський рух: Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл. Підпільний театр та музика. Рок-культура в Україні 1980-х рр. Чорнобильська катастрофа 1986 р. та її вплив на культурну свідомість. «Перебудова» та культурне розкріпачення.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз поезії В. Стуса; кейс «Самвидав як форма культурного опору»; дискусія «Чорнобиль у культурній пам'яті українців».

СРС: Опрацювання: Касьянов Г. В. «Україна 1991–2021: нариси новітньої історії» (2022); підготовка аналітичної записки «Василь Стус — поет і правозахисник: творча та громадянська позиція»; складання хронологічної таблиці «Культурний рух 1970–1980-х рр.».

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати культурне життя доби «застою», аналізувати дисидентський рух та оцінювати роль Чорнобиля в культурній свідомості.

МОДУЛЬ 4 · ТЕМА 4.3

Культура незалежної України (1991–2013)

Лекційний матеріал (2 год.)

Культурна політика незалежної України. Повернення заборонених у радянський час творів та імен. «Бу-Ба-Бу» та постмодернізм у літературі. Оксана Забужко, Юрій Андрухович, Сергій Жадан. Сучасне образотворче мистецтво та кіно. Музичний ринок: від попмузики до національної сцени. Культурна інфраструктура: музеї, театри, галереї. Проблема культурної ідентичності між «радянським» та «національним».

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз фрагментів творів «Бу-Ба-Бу»; дискусія «Масова культура та національна ідентичність в незалежній Україні»; кейс «Євробачення 2005: культурна дипломатія України».

СРС: Опрацювання: Касьянов Г. В. «Україна 1991–2021: нариси новітньої історії» (2022) — культурний розділ; підготовка аналітичної записки «Постмодернізм в українській літературі: нові голоси та теми».

МОДУЛЬ 4 · ТЕМА 4.4

Сучасна українська культура: від Революції Гідності до сьогодення

Лекційний матеріал (2 год.)

Революція Гідності (2013–2014) та культурний підйом: патріотична пісня, вуличне мистецтво, нові смисли. Знищення пам'ятників радянської доби — «ленінопад». Деколонізація культури після 2014 р. та 2022 р. Культура в умовах повномасштабної агресії 2022 р. Волонтерський рух і культура. Захист культурної спадщини під час війни. Українська культура на світовій арені. Культурна дипломатія та присутність України у світовому культурному просторі.

Ключові питання

- Революція Гідності як культурно-цивілізаційний вибір
- Деколонізація культури: перейменування, демонтаж пам'ятників
- Культура в умовах повномасштабної агресії 2022 р.
- Захист культурної спадщини під час війни
- Українська культура в світі: визнання та дипломатія

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз культурних явищ Революції Гідності: пісні, графіті, волонтерство як нова культурна реальність.

Завдання 2. Дискусія: «Деколонізація культури в Україні: що означає і навіщо потрібна?»

Завдання 3. Підготовка та презентація міні-проекту: «Культурна спадщина України під загрозою: що руйнує війна та як захистити».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Касьянов Г. В. «Україна 1991–2021: нариси новітньої історії» (2022)
- Підготовка аналітичної записки «Культурна дипломатія України у воєнний час»
- Аналіз міжнародних заходів щодо збереження та захисту культурної спадщини України

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати сучасні культурні процеси в Україні, оцінювати значення деколонізації культури та актуальні виклики захисту культурної спадщини.

Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	СРС (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Витоки та первісна культура	2	2	7
	Тема 1.2 — Культура Київської Русі	2	2	7
	Тема 1.3 — Галицько-Волинська культура	2	2	7
	Тема 1.4 — Культура литовсько-польської доби	2	2	7
Модуль 2	Тема 2.1 — Українське бароко	2	2	7
	Тема 2.2 — Гетьманська культурна політика	2	2	7
	Тема 2.3 — Просвітництво та народна культура	2	2	7
	Тема 2.4 — Театральна та музична культура	2	2	7
Модуль 3	Тема 3.1 — Романтизм. Тарас Шевченко	2	2	7
	Тема 3.2 — Реалізм. Франко, Леся Українка, Лисенко	2	2	7
	Тема 3.3 — Модернізм та авангард	2	2	7
	Тема 3.4 — «Розстріляне відродження»	2	2	7
Модуль 4	Тема 4.1 — «Шістдесятники» та «відлига»	2	2	7
	Тема 4.2 — Культура доби «застою»	2	2	7
	Тема 4.3 — Культура незалежної України 1991–2013	2	2	7
	Тема 4.4 — Сучасна культура 2014–сьогодні	2	2	7
Разом	**16 тем**	**30**	**30**	**60**

Загальний обсяг: 120 годин = 4 кредити ЄКТС. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу

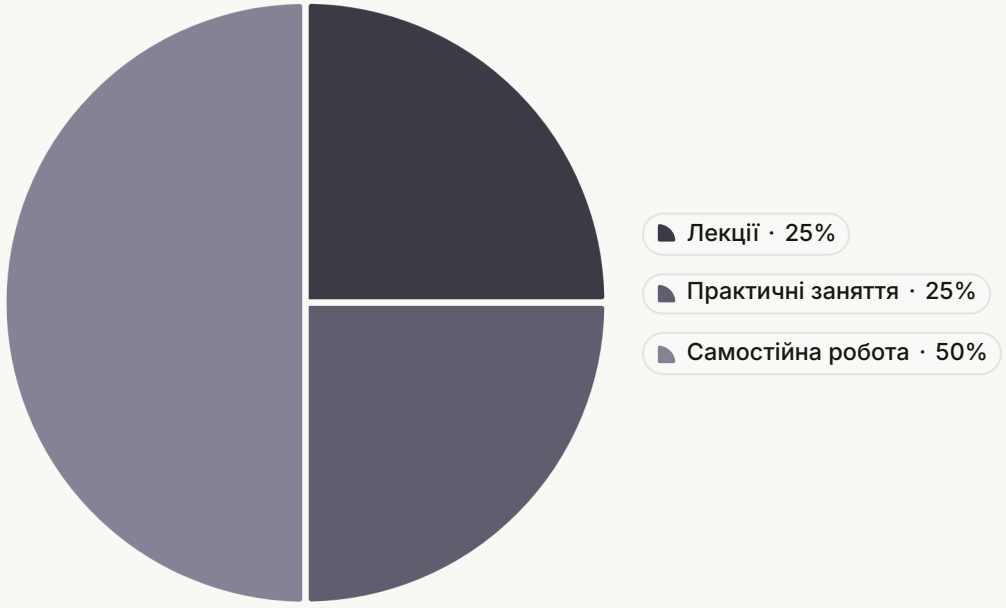

Коментар до розподілу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

Лекції — 30 год. (25%)

Системне подання ключового теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, репродукцій творів мистецтва, аудіозаписів та прикладів із вітчизняної і світової культурної практики.

Практичні — 30 год. (25%)

Аналіз культурних пам'яток, творів мистецтва, літератури та кіно; кейс-дискусії; міні-проекти. Рівна частка з лекціями підкреслює практичну спрямованість курсу.

Самостійна робота — 60 год. (50%)

Поглиблене вивчення, підготовка завдань, робота з джерелами та науковою літературою. Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни**.

Самостійна робота студентів — Детальний опис

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з історії української культури (Попович, Грицак, Касьянов, Павлова та ін.), нормативно-правовими актами, науковими статтями у фахових виданнях. Студент конспектує ключові положення та порівнює підходи різних авторів.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань (порівняльний аналіз культурних явищ, характеристика митців, аналіз творів); творчих завдань — есе, аналітичні записки, міні-дослідження з актуальних питань вітчизняної та світової культури.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: Інституту національної пам'яті (**uinp.gov.ua**), Національної бібліотеки (**nbuv.gov.ua**), Музею українського мистецтва (**namu.kiev.ua**), Українського культурного фонду (**ucf.in.ua**). Аналіз наукових статей, пошук актуальної інформації.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять (опрацювання текстів, перегляд творів мистецтва, прослуховування музики); підготовка до тестувань (ключові терміни, дати, імена); підготовка до контрольних робіт за кожним модулем.

Форми контролю знань

1	2	3
Поточний контроль	**Проміжний контроль**	**Підсумковий контроль**
Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру. Проводиться після кожної теми у формі тестування (10–15 питань) або усного опитування.	Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз пам'яток культури, характеристика митців та культурних явищ). Оцінюються повнота відповіді, аргументованість та обґрунтованість висновків. Проводиться після завершення кожного змістовного модуля.	Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та письмові відповіді на питання. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали: **100-бальна система** з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Методи викладання

Викладання дисципліни «Історія української культури» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок критичного мислення, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері фізичної терапії, ерготерапії та фізичної реабілітації.

Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням репродукцій, музичних фрагментів, відеоматеріалів і прикладів із вітчизняної культури; студенти ведуть конспекти та задають запитання.

Робота з джерелами

Опрацювання первинних джерел (літературних текстів, мистецьких артефактів, кіно); формування навичок критичного аналізу та оцінки культурних пам'яток.

Кейс-стаді

Аналіз реальних культурних ситуацій; студенти виявляють проблему, пропонують інтерпретації та обґрунтовують висновки на основі джерел і власного досвіду.

Дискусії

Обговорення дискусійних питань вітчизняної культури; розвиток критичного мислення, аргументації та поваги до різних культурних традицій.

Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, рефератів і презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації культурологічної інформації.

Мультимедійний аналіз

Перегляд та аналіз фільмів, прослуховування музичних творів, аналіз репродукцій мистецьких творів — формування естетичної культури та мистецтвознавчої компетентності.

Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою «Фізична терапія, ерготерапія / Фізична реабілітація».

Рекомендована література — Підручники та посібники (2022–2024 рр.)

1. Попович М. В.
Нарис історії культури України. — 3-тє вид., оновл. — Київ : Наш Формат, 2022. — 728 с.

2. Касьянов Г. В.
Україна 1991–2021: нариси новітньої історії. — Київ : Наш формат, 2022. — 448 с.

3. Грицак Я. Й.
Нарис історії України: формування модерної нації XIX–XX ст. — 3-тє вид., оновл. — Київ : Критика, 2023. — 360 с.

4. Плохій С. М.
Брама Європи: Історія України / пер. з англ. — Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2024. — 496 с.

5. Павлова О., Мельничук Т.
Історія української культури : навч. посіб. — 2-ге вид., оновл. — Київ : Центр учбової літератури, 2022. — 319 с.

6. Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М., Дабло Л. Г.
Історія української культури : курс лекцій для студ. усіх спец. ОС «Бакалавр». — Київ : Ліра-К, 2022. — 230 с.

7. Верстюк В. Ф. та ін.
Українська революція 1917–1921 рр.: нові підходи та інтерпретації : колект. монографія. — Київ : Інститут історії України НАН України, 2023. — 312 с.

8. Апостолов О. В.
Голодомор 1932–1933: нові документи та свідчення. — Київ : Інститут національної пам'яті, 2023. — 280 с.

Додаткова література та наукові статті

9. Плохій С. М.

Козаки та релігія / пер. з англ. — Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2024. — 368 с. *Рекомендується для тем 2.1–2.2 (козацька культура).*

10. Кречко Н. М. (ред.)

Українське академічне вокально-хорове мистецтво : монографія / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ, 2022. *Рекомендується для тем 2.4, 3.2 (музична культура).*

11. Кульчицький С. В.

Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид: труднощі усвідомлення. — Київ : Інститут історії України НАН України, 2022. — 184 с. *Рекомендується для теми 3.4.*

12. Турченко Ф. Г., Панченко П. П., Тимченко С. М.

Новітня історія України : підручник для ЗВО. — 5-те вид., перероб. — Київ : Генеза, 2022. — 352 с. *Рекомендується для модулів 3–4.*

Нормативно-правова база

- Конституція України

  Прийнята 28 червня 1996 р. Основний Закон держави, статті про мову, культуру та культурну спадщину. **zakon.rada.gov.ua**

- Закон «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII

  Визначає засади освітньої діяльності в Україні, у т. ч. вивчення вітчизняної культури. **zakon.rada.gov.ua**

- Закон «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 № 1805-III

  Визначає правові засади охорони об'єктів культурної спадщини України. **zakon.rada.gov.ua**

- Закон «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні» від 28.11.2006 № 376-V

  Визнає Голодомор геноцидом українського народу. **zakon.rada.gov.ua**

- Закон «Про засудження комуністичного та нацистського тоталітарних режимів» від 09.04.2015 № 317-VIII

  zakon.rada.gov.ua

Офіційні ресурси та фахові видання

Інститут національної пам'яті

uinp.gov.ua — офіційні матеріали з культурної пам'яті, документи, методичні рекомендації.

Національний музей українського мистецтва

namu.kiev.ua — електронні колекції, виставки, мистецтвознавчі матеріали.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського

nbuv.gov.ua — електронні ресурси, наукові статті, монографії з культури та мистецтва України.

Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології

imfe.kiev.ua — наукові публікації, дослідницькі матеріали з народної культури.

Журнал «Народна творчість та етнологія»

Провідне фахове видання з народної культури, фольклористики та мистецтвознавства України.

Журнал «Мистецтвознавство України»

Фахове видання Інституту проблем сучасного мистецтва НАМ України — образотворче мистецтво, архітектура, дизайн.

Міністерство культури та інформаційної політики України

mkip.gov.ua — культурна політика, нормативні документи, підтримка культурних проектів.

Міністерство освіти і науки України

mon.gov.ua — освітні стандарти, навчальні програми, методичні матеріали.

Зв'язок дисципліни з ОП «Фізична терапія, ерготерапія / Фізична реабілітація»

Чому «Історія культури» для майбутніх фізичних терапевтів?

Дисципліна «Історія української культури» є невід'ємною складовою підготовки бакалаврів за ОП «Фізична терапія, ерготерапія» та «Фізична реабілітація». Розуміння культурного контексту допомагає фізичному терапевту та ерготерапевту встановлювати довіру з пацієнтами різного культурного походження, враховувати культурні аспекти при розробці реабілітаційних програм.

Знання народних оздоровчих традицій, культурних архетипів та ментальності допомагає ефективно спілкуватися з пацієнтами та їх родинами, розуміти культурно зумовлені установки щодо здоров'я та хвороби.

Практичне значення для майбутньої кар'єри

- Культурна компетентність — ключова навичка для ефективного спілкування з пацієнтами різного культурного середовища
- Знання народних оздоровчих практик та їх культурного підґрунтя в системі реабілітації
- Критичне мислення та аналіз інформації — основа доказової фізичної терапії
- Розуміння культурних особливостей при роботі з пацієнтами похилого віку та ветеранами
- Формування національної ідентичності та патріотизму як основи роботи в інтересах здоров'я суспільства
- Мистецтвотерапія та культурна реабілітація: зв'язок між культурою і лікуванням

Ключові компетентності курсу — Підсумок

Курс охоплює всі ключові епохи вітчизняної культури — від найдавніших часів до сьогодення — і формує у студентів цілісне розуміння шляху українського народу, його культурної ідентичності та зв'язку між культурними традиціями і сучасною реабілітаційною практикою.

Бажаємо успіхів у вивченні Історії української культури!

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

16

Тем

У 4 змістовних модулях

12

Джерел

Рекомендованої літератури 2022–2024 рр.

> «Без знання культури свого народу не можна стати справжнім фахівцем у будь-якій сфері.» — педагогічний принцип

ОП Фізична терапія, ерготерапія / Фізична реабілітація · Бакалавр · 4 кредити ЄКТС